

ΑΝΑ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟΝ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Εκ τῆς μελέτης τῶν περὶ ἀρχαίας πόλεως Ἀλεξανδρείας συγγραφέων ἀρχαίων καὶ συγχρόνων (Διόδωρος ΙΖ', μθ'. Στράβων ΙΖ', 792. Ἀρριαν. Ἀναβ. Γ'. α', 5, 2. Cuint. Curt. IV. 8. Πλούταρχος ἐν βίῳ Ἀλεξ. κς'. Δ. Οἰκονομοπούλου ὁ Ἀλεξάνδρ. διάκοσμος ἐν Ἀλεξανδρεία 1891. Τόμος Α'. Νερούτσου ἐπιγραφαὶ ἀρχαίας Ἀλεξανδρείας. Ἀθήνησι: 1875. Σελ. 36 κτλ. κτλ.) ἐξάγεται ὅτι ἡ ἀρχαία Ἀλεξάνδρεια ἐκτίσθη παρὰ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου τὸν χειμῶνα τοῦ 332—331 π. Χ., ὅτε οὗτος, μετὰ τὰς ἐπὶ Γρηνικοῦ καὶ ἐν Ἰσσοῦ νίκας του, κατήλθεν εἰς Φοινίκην, καὶ ἀφ' οὗ, ἐκπορθήσας Τύρον καὶ Γάζαν, εἰσηλθεν

(*) ΣΗΜ. — Ὁ παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ Προξενεῖῳ ἐν Ἀλεξανδρεία εὐ-
παιδευτος καὶ ἐπὶ ἐγκυκλοπαιδικῇ μορφώσει διακρινόμενος πάρεδρος δικασ-
τῆς κ. Λεωνίδας Μπαίρας, ἐνδιατρίβων οὐ μόνον περὶ τὴν μελέτην τῶν
νόμων, κράτιστος τῆς Θεμιδος λειτουργός, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας εὐρυτέρας
φιλολογικὰς ἐργασίας ἐξεπόνησεν ὑπὸ τὸν τίτλον : Ἀνὰ τὴν Αἴγυ-
πτον περισπούδαστον διατριβήν, πλήρη ἱστορικῶν, γεωγραφικῶν καὶ
ἐθνολογικῶν πληροφοριῶν πολυτίμων, δι' ἧν ἐξεικονίζει ἐν μικρῷ τὴν
ἀρχαιοτέραν καὶ σύγχρονον ἱστορίαν τῆς Αἰγύπτου. Καὶ μολοντί ἡ ἐν λόγῳ
μελέτη συγχρο-εῖται ἐξ ὁδοπορικῶν μᾶλλον ἐντυπώσεων, οὐχ ἥττον ἀπο-
τελεῖ μονογραφίαν πολλοῦ λόγου ἀξίαν. Ἐνεκα τῶν στενῶν ὁρίων τοῦ
Ἡμερολογίου λυπούμεθα μὴ δυνάμενοι νὰ φιλοξενήσωμεν ὁλόκλη-
ρον τὴν μελέτην ταύτην, περιοριζόμεθα δὲ ν' ἀποσπλάσωμεν ἐξ αὐτῆς τὸ
περὶ Ἀλεξανδρείας σχετικὸν κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον μετὰ χαρᾶς — ἐσμὲν
βέβαιοι — θὰ ἀναγνώσωσιν οἱ αὐτοὶ πολυπληθεῖς φίλοι καὶ ἀναγνώσται
τοῦ Ἡμερολογίου.

εἰς Αἴγυπτον, ἐκυρίευσεν τὸ Πηλούσιον, καὶ πλεύσας τὸν Νεῖλον ἦλθεν εἰς Ἡλιούπολιν καὶ Μέμφιν, καὶ καταπλεύσας τὴν θάλασσαν διὰ τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου τοῦ Νείλου, ἐστράφη πρὸς Δ. ἀκτοπλοῶν πρὸς τὴν Μαρεώτιδα λίμνην. Κατὰ τὸν διάπλουν, περιειργάζετο τὴν ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἀναφερομένην νῆσον Φάρον. Ἡ θέσις τῆς πρὸ τῆς νήσου ταύτης χερσονήσου, εἴλκυσε τὴν προσοχὴν του καὶ ἀπεφάσισε τὴν κτίσιν τῆς πόλεως· κατὰ τὸν Πλούταρχον (αὐτόθι), εἰς τοῦτο παρωρυμήθη καὶ ὑπὸ ὄνειρου, κατὰ δὲ τὸν ψευδο-Καλλισθένην (Α' λβ'. 1) συνεβουλεύθη καὶ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἄμμωνος.

Ἡ ἀρχαία Ἀλεξανδρεία ἐσχεδιάσθη ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος Δεινοκράτους ὡς μηχανικοῦ χρησιμεύσαντος τοῦ Κλεομέ-νου τοῦ Ναυκρατίτη, ἐν σχήματι χλαμύδος, ἐπὶ τῆς χερσονήσου Ῥακώτιδος, κατὰ πλάτος μὲν ἀπὸ τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν Μαρεώτιδα λίμνην, κατὰ μῆκος δὲ ἀπὸ τῆς καταντικρῆ τῆς νήσου Φάρου ὄχθης μέχρι τῆς Λοχιάδος ἄκρας. Ἡ ῥυμοτομία τῆς πόλεως ἐγένετο πάνυ σοφῶς, κατὰ τὴν πρὸς τὸν ὀρίζοντα διεύθυνσιν, οὕτως ὥστε, αἱ ὁδοὶ διηθύνοντο πρὸς τὰ τέσσαρα τοῦ ὀρίζοντος σημεῖα, ἡ πόλις, ἀναπεπταμένη πρὸς τὴν θάλασσαν, ἀπελάμβανε καὶ ὑπεδέχετο τοὺς πνέοντας βορείους ἀνέμους, κυρίως τὸν ΒΔ. [μαῖστρον.] Περὶ τῶν ὁδῶν κτλ. ἔχομεν ἀτελεῖς πληροφορίας, ἀπολεσθεισῶν ὅλων τῶν εἰδικῶν περὶ Ἀλεξανδρείας συγγραφῶν, ἀλλ' αἱ παρὰ τοῦ Μαχμοῦδ-βέη μεθοδικαὶ ἀνασκαφαὶ καὶ χωρομετρικαὶ ἔρευναι ἀνεκάλυψαν ἑπτὰ παραλλήλους καὶ κατὰ μῆκος ὁδοὺς, ἑνδεκα δὲ κατὰ πλάτος. Ἡ εὐρυτέρα ὁδὸς ἢ καλουμένη «πλατεῖα κατὰ μῆκος» εἶχε κατὰ Στράβωνα μῆκος 40 σταδ. κατὰ δὲ τὰς καταμετρήσεις τοῦ Μαχμοῦδ βέη 5090 μέτρων, καὶ πλάτος κατὰ Στράβωνα πλεθριαῖον, ἤτοι 30 μέτρων, κατὰ Μαχμοῦδ δὲ 14 μέτρων, κατεῖχε τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ πλάτους ὅλης τῆς ὁδοῦ· εἰς ταύτην ἀντιστοιχεῖ σήμερον ἡ μακρὰ ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐντελῶς εὐθεῖα ὁδὸς τῆς Ἀλεξανδρείας, ἡ ἀρχομένη ἀπὸ τῆς πύλης τοῦ Ῥαχιτίου καὶ κατερχομένη διὰ τῆς νῦν πλατείας εἰς τὸ Τελωνεῖον (Νερούτσου σελ. 10). Ἡ ὁδὸς αὕτη κατὰ τὸν Ἀχιλλεῖα τὸν Ἐάβιον ἦτο κεκοσμημένη διὰ περικαλλῶν καὶ μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομῶν, καὶ διὰ στίχων συνεχῶν κίωνων, προσθέτει δέ, ὅτι ἀστράπτου ἦτο τὸ κάλλος

τῆς πόλεως. Εἶχεν ὑδραγωγεῖον ὑπόγειον, πλατείας δύο, ὡς καὶ κήπους καὶ ἀγάλματα, διηρέϊτο δὲ ἡ πόλις εἰς 5 τμήματα φέροντα τὰ ἀρχικά τοῦ ἀλφαβήτου στοιχεῖα. Ἐπισημότερα οἰκοδομήματα ἦσαν τὸ Σεράπειον, μέγιστος ναὸς μετὰ τὸ Καπιτώλιον ἐρχόμενος, εἰς λατρείαν τῆς Σεράπιδος, ἔνθα νῦν ἡ τοῦ Πομπηίου στήλη, ἣτις ἴδρυτο ἐν τινι τῶν αὐλῶν τοῦ Σεραπείου πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ, εἶνε δὲ δυσεξήγητον πῶς καλεῖται ἐτι στήλη τοῦ Πομπηίου· τὸ Μουσεῖον εἰδὸς τι Ἀκαδημίας· τὸ Τυχαῖον, κτίριον ἀφιερωμένον τῇ θεᾷ Τύχη, τὸ Σῶμα ἢ Σῆμα, τέμενος μέγα καὶ λαμπρὸν, οἰκοδομηθὲν πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ τεταριχευμένου σώματος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅπου τὸ Ὀθωμανικὸν τέμενος τοῦ προφήτου Δα-νιήλ· τὸ Πάνειον, ἱερὸν τοῦ Πανός, ἐπὶ τοῦ νῦν λόφου Κομ-Ελ - Δίχ· τὸ Γυμνάσιον, ὅπου σήμερον ἡ πύλη τοῦ Ραχι-τίου· τὸ Καισάριον, οἰκοδόμημα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἰουλίου Καί-σαρος, ἴδρυθὲν πρὸς τιμὴν τῆς τελευταίας Κλεοπάτρας ἐπὶ τῆς ἀκτῆς καὶ κατὰ τὸν μυχὸν τοῦ μεγάλου λιμένος, ἀκρι-βῶς ἐν ἡ θέσει ὑπῆρχον οἱ ὀβελίσκοι κτλ. Ἐντὸς δὲ τοῦ περιβόλου τῶν τειχῶν ἔκειντο διαφορα προάστεια, οἰκοδομήματα καὶ ἄλλα ἄξια σημειώσεως μέρη, ὡς ἡ Φάρος, οἱ Λιμένες, ἡ Νεκρόπολις, ἡ Ἐλευσίς, ὁ Ἰππόδρομος καὶ ἡ Νικὸπολις.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἀρχαίας Ἀλεξανδρείας. Ὁ ἐπιθυ-μῶν νὰ ἴδῃ πλειοτέρας λεπτομερείας περὶ αὐτῆς δύναται νὰ καταφύγῃ εἰς τοὺς ἀνωτέρω συγγραφεῖς.

Ἦδη περὶ τῆς νεωτέρας Ἀλεξανδρείας. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται σήμερον ὀλίγον νοτιοδυτικώτερον τῆς ἀρχαίας πόλεως· ὡς ἐρρέθη ἀνωτέρω, ἡ παρὰ τοῦ Στράβωνος ἀναφερομένη μα-κρὰ νῆσος Φάρος, ἡ ἔναντι τῆς Ἀλεξανδρείας, ἠνώθη μετ' αὐτῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς κτίσεως τῆς πόλεως, ἐπιχωθέντος δὲ τελευταίως καὶ τοῦ κενοῦ ἐναπομείναντος μέρους, ἡ νῆσος δὲν ὑφίσταται πλέον. Ἡ σημερινὴ Ἀλεξάνδρεια εἶνε καὶ νῦν μία ἐκ τῶν ὠραιότερων πόλεων, ἔχει εὐρυτάτας καὶ ὠραίας ὁδοὺς, ἐφ' ὧν εἰσὶν ὑποδομημένα μεγάλα· περικαλλεῖς οἰκίαι· καὶ μετὰ 3 ἢ 4 ἢ καὶ 5 πατωμάτων, ὧν ἕκαστον ἔχει συνή-θως δύο κατοικίας. Τὰς οἰκίας ταύτας, ἡ ὡς καλοῦσιν οἱ ἐγχώ-ριοι ὁ κ ἔ λ λ α ς, διακρίνει, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καλαισθησίᾳ περὶ τὴν οἰκοδομὴν καὶ τὸν ἐξωτερικὸν διάκοσμον. Τὸ ἡμέτε-

ρον σύστημα τῶν μονοκατοικιῶν δὲν ὑφίσταται ἐνταῦθα, παρὰ μόνον ἐν τῇ συνοικίᾳ τῇ εἰς τὸ Α. μέρος τῆς πόλεως, τῇ καλουμένῃ Ἑλληνικῇ, ἔνθα βλέπεις τοιαύτας ὠραίας. Ἐκ τῶν ὁδῶν αἱ ὠραιότεραι εἰσὶν ἡ τοῦ Σερῖφ Πασσᾶ, ἡ τῆς Λεωφόρου Ῥαμλίου καὶ ἡ ὁδὸς Ῥοζέτ' ἐπὶ τῆς πρώτης ὁδοῦ εὔρηνται καὶ τὰ ὠραιότερα καὶ μεγαλοπρεπῆ καταστήματα διὰ τὰ εἶδη κυρίως τῆς πολυτελείας. Αἱ ὁδοὶ ἐν γένει εἰσὶ λιθόστρωτοι, ἀρκετὰ καθαρῶς διατηρούμενοι· τὸ μόνον, ὅπερ δὲν ἔχουσιν, εἶνε αἱ δένδροστοιχίαι. Πλατείας ἔχει δύο κεντρικάς, τὴν τῶν Προξένων καλουμένην καὶ τὴν πλησιέστατα αὐτῆς κειμένην, τὴν μικρὰν πλατεῖαν, ἀμφότεραι δὲ ἔχουσι δένδροφυτείας καὶ μικροὺς ἐν τῷ μέσῳ κήπους. Ἐπὶ τῆς πρώτης κεῖνται τὸ Μέγαρον τῶν Μικτῶν Δικαστηρίων, τὸ Χρηματιστήριον, τὸ Κεδιδικὸν καλούμενον, καὶ ἡ Ἐκκλησίᾳ τῶν Διαμαρτυρομένων· ἐν τῷ κέντρῳ δὲ τοῦ κήπου, εὐρίσκεται τὸ ἄγαλμα τοῦ Μεχμέτ Ἄλη ἐφίππου ἐκ χαλκοῦ καὶ πολὺ μεγαλείτερον τοῦ φυσικοῦ μεγέθους, ὡς ἐπίσης ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἡ προτομὴ τοῦ ἐν Σουδὰν φονευθέντος Ἄγγλου στρατηγοῦ Ἐξ. Αἱ πλειότεραι τῶν οἰκιῶν ἐν τῇ πόλει καὶ ταῖς ἐξοχαῖς, καὶ ὅλα σχεδὸν τὰ δημόσια καταστήματα συγκοινωνοῦσι διὰ τηλεφωνικῆς γραμμῆς. Δὲν ἔχεις ἢ νὰ τηλεφωνήσης, καὶ ἔχεις ὅ,τι ζητήσης, ἂν ἀδιαθετῆς, τὸν ἰατρόν, ἂν ἐπιθυμήσης τι ἀπὸ τινῶν προμηθευτῶν σου, τὸ λαμβάνεις ἀμέσως, ἂν βαρύνεσαι νὰ μεταβῆς εἰς τὸν οἶκόν, ἐν τινὶ Club εὐρισκόμενος, τηλεφωνεῖς εἰς τὸ ἀγαπητόν σου ἡμισυ νὰ μὴ σὲ ἀναμνήνη κτλ. Πολλὰ μέρη φωτίζονται δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός.

Ἡ Ἀλεξάνδρεια διοικεῖται παρ' ἐνὸς διοικητοῦ, *gouverneur*, Πασσᾶ πάντοτε, ἐνὸς ὑποδιοικητοῦ, τοῦ ἀναγκαιοῦντος προσωπικοῦ καὶ δύο διερμηνέων, ἐνὸς Γάλλου καὶ ἐνὸς Ἄγγλου. Ἐχει μεγάλην τελωνειακὴν ὑπηρεσίαν διὰ τὰ τελωνεῖά της, ὅπερ εὔρηνται ἐν νέῳ λιμένι καὶ ἐν μεγάροις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἔχει καλῶς διωργανωμένην ἀκτοφυλακὴν (*Service des Cardes—côtes*), ἄριστα διωργανωμένον καὶ πρὸς τὰ καλλίτερα ἐν Εὐρώπῃ ἀμιλλώμενον Ταχυδρομεῖον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Σάββα Πασσᾶ. Ὅλοι σχεδὸν αἱ ἀτμοπλοῖκαὶ ἐταιρίαι τοῦ κόσμου ἔχουσι τὰ πρακτορεῖά των, ἔχει ὑγειονομικὸν συμβούλιον, ἐν ᾧ ὅλα τὰ κράτη ἔχουσιν ἐπιτρόπους (*délégués*). Τῆς

Δημαρχίας τῆς Ἀλεξανδρείας προεδρεύει ὁ Διοικητής, ἀποτε-
 λεῖται δ' ἐκ συμβούλων διοριζομένων παρὰ τῆς Κυβερνήσεως,
 καὶ ἐκ τοιούτων ἐκλεγομένων παρὰ ἐπιτροπῶν, ὑπάρχουσι δὲ
 χωρισταὶ ἐπιτροπαὶ διαρκεῖς διὰ τὰ δημόσια ἔργα, τὴν ὑγίαν
 τῆς πόλεως κτλ. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἔχει Μουσεῖον καὶ Βιβλιο-
 θήκην, εἶνε ἔδρα τοῦ Πατριάρχου τῶν Ὁρθοδόξων, τοῦ Πα-
 τριάρχου τῶν Ἑλληνοκαθολικῶν (Crec—Gatholique melchite),
 τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Πατριάρχου τῶν Ἀρμενίων, τοῦ Ἀρχι-
 μνδρίτου τῶν Ἑλληνορθοδόξων Συριῶν κτλ. Ἔχει περὶ τὰς
 60 ἀσφαλιστικὰς ἐταιρίας, πέντε Τραπεζας, πέντε ἐτέρας
 caisses d' Epargne, ἐν Mont - de-piété, δύο Χρηματιστήρια, τὸ
 Khédivial καὶ τὸ Commercial de Minet - El - Bassal. Σχολεῖα
 ἔχει, ἡ μὲν Ἑλληνικὴ κοινότης, τέσσαρα, τὸ Ἀβερῶφειον Γυ-
 μνάσιον, τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον, τὸ Προπαιδευτικὸν καὶ τὸ
 Παρθεναγωγεῖον τῶν κορασιῶν, ἐγγῶρια δὲ καὶ Εὐρωπαϊκὰ
 περὶ τὰ 35, ἐν οἷς περιλαμβάνονται καὶ τὰ οἰκοτροφεῖα κτλ.
 Ἔχει 3 ὀρφανοτροφεῖα, Νοσοκομεῖα 6, τὸ τῆς Κυβερνήσεως,
 τὸ Εὐρωπαϊκόν, τὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινοῦτητος, ὑπὸ ὑγιεινὴν
 καὶ θεραπευτικὴν ἐποψίν ἄριστον εἰς τὸ εἶδος του καὶ δυνάμενον
 νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν πρώτων ἐν Εὐρώπῃ, διευθυνόμενον
 δὲ ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ κ. Τσαγκαρόλα, τὸ τῶν Διακονισσῶν, τῶν
 Ἰσραηλιτῶν καὶ τὸ Στρατιωτικὸν Ἀγγλικόν ἔχει 8 ἐργαστά-
 σια δι' ἀτμοῦ. Ἡ δημοσιογραφία ἀντιπροσωπεύεται παρὰ 14
 ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν, ἐξ ὧν ἐγγῶριαί 3 εἰς Ἀραβικὴν
 γλῶσσαν, 2 Ἰταλικαί, 3 Γαλλικαί καὶ 3 Ἑλληνικαί, «ἡ Ὁμό-
 νοια», «Τηλέγραφος» καὶ «Μεταρρύθμισις». Ἐκ τῶν ξένων
 ἐφημερίδων ἀναφέρω μόνον τὴν Phare d' Alexandrie εἰς Γαλλι-
 κὴν συντασσομένην γλῶσσαν, ἀλλὰ παρ' Ἑλληνοσυνταξιακοῦ
 τοῦ κ. Ν. Χαϊκάλῃ βέη. Ὁ ἀνὴρ οὗτος κατώρθωσε μετὰ
 πολλοὺς ἀγῶνας καὶ χρηματικὴν ζημίαν οὐ σμικρὰν ἐπὶ πολλὰ
 ἔτη νὰ προάξῃ τὸ φύλλον του εἰς τὴν αὐτὴν περιωπὴν ἐν ἣ
 καὶ τὰ καλλίτερα τῶν μεγαλοπόλεων τῆς Εὐρώπης, σπανίως
 τῷ διαφεύγει εἰδήσεις τις ἀξία ἔστω καὶ μικροῦ λόγου ἢ σύν-
 ταξις του φημιζεται διὰ τὰ ὠραιότατα κύρια ἄρθρα, ἐν οἷς
 ἄρχει ἡ εἰλικρίνεια καὶ ἡ μετριοπαθεια, καίτοι ἀνήκει μᾶλλον
 εἰς τὴν Γαλλικὴν πολιτικὴν, οὐδέποτε φανατίζεται εἰς βαθμὸν
 ὥστε νὰ ὑπερβαίῃ τὰ ἐσκαμμένα, τὰ ποικίλα του χαρακτη-

ρίξει ὕφος homoristique, ἔχει δὲ ἀρκετὰς ἀναγνωστρίας ἐκ τοῦ ὠραίου φύλου. Λυποῦμαι πολὺ μὴ δυνάμενος νὰ εἶπω τὰ αὐτὰ διὰ τὰ ἡμέτερα φύλλα, ἅτινα πόρρω ἀπέχουσι τοῦ νὰ ὦσιν à la hauteur τὸ διακρίνον ταῦτα, δὲν εἶνε, οὔτε τὰ ὠραῖα αὐτῶν ἄρθρα, οὔτε ἡ ἐπιτηδεῖα καὶ ἐντεχνος προστασία τῶν Ἑλληνικῶν συμφερόντων, ἀλλ' ἰδίως τὸ ὑβρεολόγιον, καὶ πρὸς τοῦτο ἀμιλλῶνται μεταξὺ των. Προτιμῶ μυριάκις τὰ ἐν Σμύρνη φύλλα, ἅτινα κατώρθωσαν νὰ ὦσιν εἰς πολὺ ὑψηλοτέραν θέσιν. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἔχει κυρίως ἐν θέατρον, τὸ Τσιτσίνια καλούμενον, ἰδιοκτησίαν τοῦ I. L. Menasce et Cie, καὶ 4 ἄλλα cafès - Concerts. Ἔχει 4 Clubs, τὸ τοῦ Κεδιδιάλ, τὸ τοῦ Μωχάμετ - Ἀλη, τὸ Γαλλικὸν καὶ τὸ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου ἐν Ράμλεῦ. Τὰ δύο πρῶτα διακρίνει ἄκρα καλαισθησία καὶ πολυτέλεια, ὠραιόταται αἴθουσαι δι' ὅλα τὰ πιγινῖδια, αἴθουσα σφαιριστηρίου, ἀναγνωστήριον, αἴθουσα ἐστιατορίου μετὰ χωριστῶν αἴθουσῶν διὰ τοὺς ξένους, κομμωτήρια, ὑπηρεσία πρόθυμος ἐνεργουμένη ὑπὸ ὑπηρετῶν φερόντων ὠραίας ἐνδυμασίας en culotte courte κτλ. Ἐν τοῖς ἀναγνωστηρίοις εὐρίσκεις οἰανδήποτε ἐφημερίδα ἢ περιοδικὸν ζητήσης, ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν τὴν Ἀκρόπολιν καὶ Ἐφημερίδα, ἐν δὲ τῷ Club τοῦ Ἀγίου Στεφάνου, εἶδον ἐν καὶ μόνον φύλλον, τὴν Πρωϊάν, ἀλλὰ σημείωσε ὅτι ἐν γένει εἶνε μικρὰ καὶ μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς παροικίας ἢ κυκλοφορία τούτων. Τὴν Ἑλληνικὴν παροικίαν ἀποτελεῖ δεκαοκταετῆς ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ σεβαστοῦ καὶ γενναίου ἀνδρὸς Γ. Ἀβέρωφ, μέλη δὲ αὐτῆς εἰσὶν ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων Ἑλλήνων, ἐν οἷς οἱ Κ. Ζερβουδάκης, Ι. Ἀντωνιάδης, Θ. καὶ Μ. Συνοδινοί, Κ. Σαλβάρος, Δ. Σακελαρίδης, Γ. Γρυπάρης, Γ. Ράλλης, Χ. Βολανάκης καὶ λοιποί, ἅπαντες εὐγενεῖς ἄνδρες καὶ πρόθυμοι πατριῶται. Πρέπει νὰ γνωρίσῃ τις αὐτοὺς ἐκ τοῦ πλησίον, ὅπως ἐκτιμήσῃ τὰ εὐγενῆ των αἰσθήματα. Ἐν μέσῳ τοῦ ἀκραίφνουῦς πατριωτισμοῦ των ἑνα καὶ μόνον πόνον βαθὺν ἔχουσι, τὴν κατάστασιν τῆς πατρίδος· στενάζουσι βλέποντες ὅτι ἀντὶ νὰ βαίνωμεν γοργῶ τῷ ποδὶ πρὸς τὴν πρόοδον, ἥτις ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ τῶν λοιπῶν ἔθνῶν εἶνε τὸ σημεῖον τῆς ἀμίλλης, καὶ εἰς τὴν διὰ τῆς προόδου ἐκπλήρωσιν τῆς ἱερᾶς ἰδέας, κατερχόμεθα εἰς τὴν πηλαίστραν εὐτελῶν παθῶν, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν πατρίδα.

ἔχουσι πλήρη συνείδησιν ὅτι ἐν τῷ εὐτελεῖ τούτῳ ἀγωνίῳ, καὶ ἔλησμονήθημεν, καὶ ἔλησμονήσαμεν καὶ τούτους (πλὴν ἐννοεῖται ὅταν πρόκειται νὰ τοὺς φορολογήσωμεν) ἀδιαφοροῦσι διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς των φέρουσι βαρέως τὴν κατάστασιν ταύτην, καὶ στενοχωροῦνται, χωρὶς νὰ τὸ ἐπιδεικνύωσι, διότι ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν κατέχει ἐν ᾧ τόπῳ ζῶμεν τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ θέσιν. Ἐν τούτοις ἔχουσι μακρὰν τὴν ὑπομονὴν καὶ ἐλπίζουσιν εὐχόμενοι εἰς τὸν Ἰψιστον ὅπως ἐξυπνήσωμεν τοῦ βαθέος ληθάργου, ἐν ᾧ πρὸ τριακονταετίας κοιμώμεθα, καὶ ἐνθυμηθῶμεν ὅ,τι ἔχομεν σκοπὸν νὰ ἐπιδιώξωμεν.

Ἀρχαιότητος δὲν ἔχει ἡ Ἀλεξάνδρεια, πλὴν τῆς σωζομένης στήλης τοῦ Πομπηίου, κακῶς ἐπονομαζομένης ἀντὶ τοῦ Διοκλητιανοῦ, περὶ ἧς ἀνωτέρω. Ὁλη ἡ ἀρχαία πόλις εἶνε κεκαλυμμένη ὑπὸ τῆς θέσεως τῆς καλουμένης σήμερον Ἰβραημίας, ἐξωθεν τῆς νῦν πόλεως καὶ εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς τετάρτου τῆς ὥρας πρὸς τὸ Ἀνατολικὸν μέρος· πλησίον εἶνε ἡ Μαρεῶτις λίμνη, πρὸς τὸ ΝΑ. αὐτῆς ἦτις, ὡς ἐρρέθη ἀνωτέρω, τὴν παλαιὰν ἐποχὴν ἦτο βαθεῖα καὶ πλώϊμος καὶ πολλαὶ διώρυγες ἔρρεον ἐκ τοῦ Νεῖλου πρὸς αὐτήν, ἐχωρίζετο δὲ ἀπὸ τῆς θαλάσσης διὰ φυσικοῦ προχώματος τοῦ τῆς Ταϊνίας παρὰ τὸ Ἀβουκίρ. Τοῦτο ὁμως διέρρηξαν οἱ Ἄγγλοι μαχόμενοι κατὰ τῶν κατακτησάντων τὴν Αἴγυπτον Γάλλων, ὅπως κλείσωσι τούτους ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ διακόψωσι πᾶσαν μετὰ τοῦ Καίρου καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ συγκοινωνίαν, ἔκτοτε δὲ ἡ λίμνη συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς θαλάσσης διὸ εἶνε ἀβαθὴς καὶ ἄπλωτος, καὶ ὅτε ταπεινοῦται ὁ Νεῖλος μεταβάλλεται εἰς τέλματα ἀναδίδοντα ἀναθυμιάσεις ἐπιβλαβεστάτας. Περιπάτους ἡ Ἀλεξάνδρεια ἔχει τὸν τοῦ Καναλίου Μαχμουντιέ, ὅπου ἡ ἀρχαία Κανωδικὴ διώρυξ, καὶ τὸν τῆς δημοσίας ὁδοῦ Ῥάμλεῦ. Ὡραιότερος σχετικῶς εἶνε ὁ πρῶτος ἔχων ἀριστερὰ θελκτικωτάτους κήπους, καὶ δεξιόθεν τὴν ἑτέραν ὄχθην τῆς διώρυγος ἐν ἀγρία καὶ φυσικῇ καταστάσει. Ἐξοχὰς ἡ Ἀλεξάνδρεια ἔχει τὸ Ῥάμλεῦ, καὶ διὰ τοὺς κυνηγούς τὴν Μαντάραν καὶ τὴν Χαράμπαν.—Τὸ Ῥάμλεῦ (Ἀραβιστὶ ἄμμος), ὅπερ εἶνε ἡ ἀρχαία Νικόπολις, δὲν εἶνε ἐξοχὴ ὡς ἡ Κηρισσά, τὸ Τατέϊ κτλ. ἀλλὰ σειρὰ ἐξοχικῶν προαστείων, πρὸς τὸ ΒΑ. μέρος

τῆς πόλεως καὶ ἐπὶ ἀποστάσεως, οἷα ἢ μεταξὺ Ἀθηνῶν - Πειραιῶς, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ. Τὰ προάστεια ταῦτα εἶνε κατωφημένα πυκνῶς, ἔχουσιν ὠραιότατας οἰκίας ἐξοχικοῦ ρυθμοῦ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μενandas καὶ τοὺς ὠραίους των κήπους. Τὰ προάστεια ταῦτα εἶνε πέντε καὶ ἀπέχουσιν ἀλλήλων λεπτά τινα τῆς ὥρας, δύναται τις δὲ εἰπεῖν, ὅτι ἐνοῦνται ἀπὸ τοῦ πρώτου, τοῦ Βούλκλεϋ, μέχρι τοῦ τελευταίου, τοῦ Σούλτς, τὸ πρῶτον ὅμως ἀπέχει τῆς πόλεως περὶ τὸ τέταρτον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου· τελευταῖος σταθμὸς εἶνε ὁ Ἅγιος Στέφανος, ἀπέχων τοῦ Σούλτς περὶ τὰ 2 λεπτά τῆς ὥρας. Μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν μερῶν καὶ πρὸς τὸ Ἀνατολικὸν μέρος ὑπάρχει λόφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἰσὶ σποραδικῶς ὠκοδομημένοι ἐξοχικοὶ μικροὶ καὶ μεγάλοι οἴκοι. Ὁ Ἅγιος Στέφανος (San Stefano) καλούμενος ἐκ τοῦ ὀνόματος παρακειμένου ναῖσκου, εἶνε τὸ Φάληρον τῶν ἀλεξανδρινῶν καὶ ὁ τελευταῖος σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου, κάτωθι τοῦ ἀνωτέρω λόφου καὶ ἐπὶ τῆς παραλίας, ἐφ' ἧς κτυπᾷ ἡ μεσόγειος θάλασσα, διαρκῶς ἐν ταραχῇ. Τὸ μέρος τοῦτο, εἰς τὴν ἑταιρίαν τοῦ Σιδηροδρόμου ἀνήκον, εἶνε μία ἔκτασις ἐκ διακοσίων περίπου μέτρων μήκους, καὶ πλάτους τοσοῦτου, περικυλουμένη ἐκ τοιχίσκου καὶ κιγκλίδων· ἐν μέσῳ τοῦ χώρου αὐτοῦ ἀνηγέρθη τὸ Gasino τοῦ San Stefano· τὸ κατάστημα τοῦτο παρουσιάζει ἄποψιν ἐργοστασίου, μεγάλης τινὸς ἀποθήκης, ἢ στρατῶνος· σὲ βεβαιῶ, ὅτι ἂν ἐγένετο διαγωνισμὸς μεταξὺ ἀρχιτεκτόνων πρὸς ὑποβολὴν τοῦ τερατωδεστέρου σχεδίου, ὑπὸ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἔποψιν, καὶ ὑπὸ τὴν τῆς κατοικίας, ἀναμφιβόλως τὸ γέρας θὰ ἐλάμβανεν ὁ ἀρχιτέκτων τούτου Μπογχοῦ Πασσᾶς. Φαντάσθητι, φίλε κύριε Σκόκε, οἰκοδομὴν μακρὰν 60-70 μέτρων, ἄνευ οὐδενὸς ρυθμοῦ, μίαν ἀποθήκην δηλαδὴ μὲ μίαν θύραν εἰς τὸ μέσον ἀνωτέραν κατὰ τὸ ὕψος πρὸς τὸ τοῦ κτιρίου, καὶ κατὰ τὸ μῆκος πρὸς τὸ $\frac{1}{4}$ αὐτοῦ, καὶ ἔχετε τὸ Καζίνον τοῦ San Stefano· τὸ κωμικόν, ὅπερ καὶ ἀληθές, εἶνε ὅτι ὁ ἀρχιτέκτων οὗτος μετὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ὅλου κτιρίου ἐνεθυμήθη ὅτι δὲν ἔκαμε τὴν κλίμακα καὶ ἠναγκάσθη νὰ κάμη τὴν πελώριον αὐτὴν θύραν καὶ ἔσωθεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὴν κλίμακα!! Τί θὰ εἶπης δὲ ὅταν μάθης ὅτι ἡ ἑταιρία τῶν σιδηροδρόμων ἔδωκε πᾶνθε διὰ τὸ κτίριον αὐτὸ καὶ τὴν ἀγορὰν τοῦ περίξ χώρου

περί τὰς 50,000 λίρας ; Τὸ κατάστημα τοῦτο ἔχει ἐν πάτωμα, χρησιμεῖον ὡς ξενοδοχεῖον· ἐννοεῖται, ὅτι τὰ καλλίτερα τούτου δωμάτια εἶνε τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ καὶ ταῦτα πρὸς δόξαν τοῦ ἀρχιτέκτονος εἰσὶ στενόχωρα μετὰ μικρῶν παραθύρων καὶ τὰ ὅποια εἰς ἐπίμετρον ἐπισκιάζει ἡ ἔμπροσθεν ἀνεγερθεῖσα μεγάλη σιδηρᾶ σκιάς, χάριν τῶν κάτωθι τοῦ πρώτου πατώματος ἐστιατορίου, καφενεῖου κτλ. Ἐμπροσθεν τούτων ὑπάρχει ὠραῖον στρογγύλον καὶ ἐκ σιδήρου κλίσκι, ἐν ᾧ παιανίζει καθ' ἐκάστην ὀρχήστρα. Ὑπὸ τὴν σκιάδα δροσίζεται ὁ ἐξ Ἀλεξανδρείας κόσμος ἀκούων τὴν μουσικὴν, καὶ ἀπολαμβάνων τὴν ἐναντι θεᾶν τοῦ μεγάλου πελάγους, αὐτόθι δ' εὐρίσκονται καὶ τὰ λουτρά καὶ εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς τετάρτου τῆς ὥρας ἐκ τοῦ σταθμοῦ τοῦ San Stefano τὸ ἐαρινὸν ἀνάκτορον τοῦ Κεδίβη. Τὸ San Stefano ἦτο ἄλλοτε ἰδίως τὸ κέντρον τῶν Ἀλεξανδρινῶν, καθ' ἐκάστην κατήρχετο πολὺς κόσμος, εὐρίσκων ἀληθῆ ἀναψυχὴν ἐν τῇ δροσερᾷ καὶ μαγευτικῇ ταύτῃ παραλίᾳ, ἥδη ὁμως ἤρχισεν, ἂν καὶ ἐνωρίς, ἡ παρακμὴ αὐτοῦ. καὶ πλὴν τῆς Πέμπτης, ὅτε δίδεται χορὸς τῶν παιδῶν, τοῦ Σαββάτου ὅτε χορεύουσιν οἱ μεγάλοι, καὶ τῆς Κυριακῆς, τὰς ἄλλας ἡμέρας μικρά, πολὺ μικρά κίνησις παρατηρεῖται· ἐν τούτοις καὶ ἤδη τὸ San Stefano εἶνε τὸ ἐντευκτῆριον τῆς ἀριστοκρατικῆς κοινωνίας, ἐδῶ θὰ ἴδῃς τὰς ὠραιότερας δεσποίνας καὶ δεσποινίδας· τὸ ὅσῳ δ' εὐχάριστον, τόσῳ καὶ κολακευτικόν, εἶνε ὅτι, τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσιν αἱ Ἑλληνίδες, διότι αὐταὶ εἰσὶν αἱ διαθέτουσαι περισσότερα κεφάλαια, οὐ μόνον μορφώσεως, χάριτος καὶ κομψότητος, ἀλλὰ καὶ κάλλους. Καὶ τὰς καμαρώνεις ὅταν τὰς βλέπῃς περιπατοῦσας εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ San Stefano, μὲ τὸ ἐλαφρὸν καὶ πλῆρες χάριτος βάδισμα των, καὶ ἀκουσίως ἀναπολεῖς τὸν τοῦ Λαμαρτίνου στίχον :

« même quand l' oiseau marche ou sent qu' il a des ailes »

Περὶ τῆς Ἀλεξανδρινῆς κοινωνίας ἔχω τὰς καλλιτέρας ἐντυπώσεις, τὸ διακρίνον αὐτὴν εἶνε ἀρίστη μόρφωσις, γενναῖα αἰσθήματα καὶ ἐξαιρετικὴ φιλοξενία διὰ τοὺς παρεπιδημοῦντας. Ὁ ξένος ὁ μετὰ τῆς κοινωνίας σχετισθεὶς καὶ συνδεθεὶς, προϊόντος τοῦ χρόνου, τυγχάνει πολλῶν εἰλικρινῶν περιποιήσεων. Τὸ λυπηρὸν εἶνε ὅτι, τῶρα τοῦλάχιστον, τὸ θέρος, ἡ Ἀλε-

ξανδρινή κοινωνία, ἡ τοσοῦτον καλαισθητος καὶ σχετικῶς πλουσία διέρχεται τὸν καιρὸν τῆς ἐν μονοτονίᾳ, διατί, δὲν γνωρίζω, ἀλλ' ὑποθέτω ὅτι τοῦτο προέρχεται, διότι δὲν εὐρίσκειται κατάλληλος ἀνὴρ ν' ἀναλάβῃ τὴν initiative, ἡ Ἀλεξάνδρεια τοῦτέστι δὲν ἔχει τὸν Τσόχαν καὶ τὸν Χαραμῆν τῆς.

Αὗται, φίλε μου κύριε Σκόκε, αἱ ἐντυπώσεις μου τοῦ ὀλίγου χρόνου, καθ' ὃν διαμένω ἐνταῦθα. Θὰ σοὶ γράψω περισσότερα, ἰδίως διὰ τὸ ἐσωτερικόν, τὸ προσεχές ἔτος, ἂν τύχω καὶ αὐθις τῆς φιλοξενίας τοῦ ὠραίου σου Ἡμερολογίου ἕως τότε δὲ καλὴν ἀντάμωσιν!

Ἀλεξάνδρεια 8 Αὐγούστου 1892.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΜΠΑΪΡΑΣ

ΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΙΝΑ

Ὁ ἰατρὸς δυσκολεύεται νὰ διαγνώσῃ ὅτι ὁ ἀσθενὴς του πάσχει ἀπὸ χρονίαν . . . πείναν καὶ ἀναπαράδιαν.

Ο ΙΑΤΡΟΣ. — Νὰ σοῦ δώσω μίαν συνταγὴν διὰ τὸ Βασιλικὸν φαρμακεῖον διὰ νὰ σοῦ τὴν ἐκτελέσουν χωρὶς πληρωμὴν...

Ο ΑΣΘΕΝΗΣ. — Δὲν θὰ ἦτο καλλίτερα γιὰ τὸν ἰατρὸν νὰ μου δώσετε καμμίαν ἐπιταγὴν πρὸς πληρωμὴν ;